

УДК 811.161.2:316.774

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ДОРОГА» В ТЕКСТАХ РАДІОДИКТАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ

Цзяї Сунь

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
кафедра української філології для іноземних громадян ННІФ
бульв. Тараса Шевченка, 14, кімн. 61, 01601, Київ, Україна
тел.: 093 454 05 59*

*e-mail: suenjiayi19@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-1405-677X>*

У статті визначено структуру та зміст концепту «дорога» на матеріалі текстів радіодиктантів національної єдності (2000–2024 рр.); визначено когнітивні сектори базового шару, ближньої та дальньої периферії (інтерпретаційного шару) концепту «дорога» на підставі інтегральних і диференціальних когнітивних ознак; схарактеризовано засоби об'єктивації та простежено шляхи профілізації концепту «дорога». Встановлено, що у текстах Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності – щорічної акції єднання української нації – дедалі більше акцентуються патріотичні наративи, вербалізовані через розлогу систему лінгвальних засобів, почасти з широким концептуальним спектром і потужною емоційно-експресивною конотацією, не стільки реалізуючи інформативну функцію, скільки виконуючи прагматичну інтенцію впливу на емоційний інтелект реципієнта. Проведений аналіз дозволяє говорити про властиву українській свідомості модель опису дороги за такими базовими когнітивними секторами, як: «смуга землі, по якій їздять і ходять», «місце для проходу чи проїзду», «перебування в русі (процес переміщення)», «маршрут руху та об'єкти дороги», – та такими периферійними концептуальними секторами, як: «суб'єкт дороги та його стан», «перешкоди в дорозі та їх подолання», «напрямок діяльності, шлях розвитку», «доступ куди-небудь, можливість потрапити куди-небудь» та «відстань». У результаті виявлено семантичний і функціональний потенціал мовних засобів (об'єктивація (первинна номінація) та профілізація (вторинна номінація) концепту). Особливості образу дороги, що виявляються у текстах радіодиктантів, є відображенням наявних у колективній та індивідуальній свідомості соціально-етнічних стереотипів. Перспектива подальших розвідок полягає у вивченні вербалізації концепту «дорога» в українських тревел-блоггах.

Ключові слова: концепт, засоби вербалізації концепту, номінативне поле концепту, об'єктивація, профілізація, когнітивний сектор, когнітивна ознака.

DOI:

Постановка проблеми. Усебічне дослідження мас-медійного простору відзначається особливою актуальністю в контексті сучасного наукового дискурсу. Зокрема в текстах Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності – щорічної акції єднання української нації – дедалі більше акцентуються патріотичні наративи, вербалізовані через розлогу систему лінгвальних засобів, почасти з широким концептуальним спектром і потужною емоційно-експресивною конотацією, не стільки реалізуючи інформативну функцію, скільки виконуючи прагматичну інтенцію впливу на емоційний інтелект реципієнта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класична теорія концепту глибоко вкорінена в традиції західної філософії: сократівські бесіди містять елементи класичного аналізу різних концептів; концептам також відведено важливе місце в думках Арістотеля [18]; можна також знайти міркування про концепт у роботах Рене Декарта [8], Блезе Паскаля [12], Бенедикта Спінози [4], Джона Локка [6] тощо; філософ мови Готлоб Фреге вперше означив різницю між концептом і об'єктом [20; 22]; на початку XX ст. про концепт як наріжний камінь традиційної аналітичної фі-

лософії міркують Бертран Рассел [14], Джордж Мур [17: 402] та ін., наголошуючи на концептуальному аналізі; у новітній філософії Френк Джексон [21: 127–136] і Крістофер Пікок [19: 401–416] обстоювали варіанти класичної теорії концепту.

У сучасному науковому просторі концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики розглядають у двох основних проєкціях: лінгвокультурологічній (вивчення дискурсу у зв'язку з культурою народу, від культури до свідомості) та семантико-когнітивній (лінгвокогнітивній) (вивчення кореляції семантичного простору мови з концептуальною сферою народу, від свідомості до культури). Українське когнітивне мовознавство підтримує більше лінгвокультурологічний підхід, зазначаючи, що концепти є «носіями концентрованої культурної пам'яті народу» (І. Голубовська) [3: 76], але немає «точного й несуперечливого таксономічного переліку концептів» (А. Приходько) [13: 280]. Побутує також логіко-філософська, логіко-семантична, психологічна та інтегрована проєкції тлумачення поняття концепту.

Актуальність, мета, завдання дослідження. Концепт «дорога» у межах української етнокультури та етнокультурологічних компаративних розвідок досліджували Т. Радзієвська, А. Приходько, Н. Бондар, Т. Бондар, О. Пальчевська та С. Кирилюк, проте цей концепт ще не було проаналізовано в українському мас-медійному просторі, зокрема в текстах радіодиктантів національної єдності.

Метою статті є визначення структури та змісту концепту «дорога» на матеріалі текстів радіодиктантів національної єдності (2000–2024 рр.). Для реалізації сформульованої мети передбачено виконання таких *завдань дослідження*: 1) визначити когнітивні сектори базового шару, ближньої та дальньої периферії (інтерпретаційного шару) концепту «дорога» на підставі інтегральних і диференційних когнітивних ознак; 2) схарактеризувати засоби об'єктивізації концепту «дорога»; 3) простежити шляхи профілізації концепту «дорога».

Виклад основного матеріалу. *Концепт* є основною одиницею свідомості / мисленнєвої діяльності, тобто психоментальним утворенням, водночас це також епістемічне та (етно)культурне утворення. *Вербалізація концепту* відбувається шляхом *об'єктивації* (лексичної («ословлення» – присвоєння концепту прототипового імені), синтаксичної та фразеологічної) і *профілізації*, або *вторинної номінації* (метафоричної, синонімічної, алюзивної (найчастіше через власні імена, метонімії, перифрази, порівняння), паремійної (метафоризовані фразеологізми, анекдоти, загадки, прислів'я та ін.)).

Ядром концепту є когнітивне утворення, що об'єктивується лексемою «дорога» та вміщує індивідуально-образне уявлення носіїв мови, зафіксоване в їхній свідомості власним життєвим досвідом і досвідом прашурів. Базовий шар концепту «дорога» складають такі когнітивні сектори:

1) «смуга землі, по якій їздять і ходять» (диференційна когнітивна ознака – «протяжність у просторі»);

2) «місце для проходу чи проїзду» (диференційна когнітивна ознака – «локальність у просторі»);

3) «перебування в русі (процес переміщення)» (диференційна когнітивна ознака – «переміщення»);

4) «маршрут руху та об'єкти дороги» (диференційна когнітивна ознака – «напрямок») [15: 378].

Зазначені когнітивні сектори диференціюються за наявності інтегральної ког-

нітивної ознаки – «використання для переміщення». Перший сектор об'єктивується в текстах радіодиктантів національної єдності такими лексемами, як: *«земля від Сяну й до самого Дону»* (2018) [9], *дороги України, «на ізюмській трасі», траса, ріки, «по селах Полтавщини», околиці Львова* (2023) [5]. За масштабом охоплення місцевості існує векторне та панорамне бачення просторових об'єктів. У досліджуваних текстах переважає панорамний варіант подання пересування у просторі.

Другий сектор ядрової частини вербалізується лексемами: *підірвані мости, що «лежать животами у своїх ріках – і ріки обіймають їх»* (подано в контексті розгорнутої метафори), *«вцілілим пішохідним мостом»* (подано в контексті антитези), *«при воротах із лебедями та левами»* (2023) [5].

Третій когнітивний сектор об'єктивується насамперед дієсловами руху або дієсловами, що позначають динамічну ситуацію в цілому. Семантичне поле дієслів руху виділяється на основі інваріантної лексико-семантичної ознаки «змінювати становище у просторі», а також абстрактних категоріальних ознак «характер руху», «середовища руху», «спосіб пересування»: *повертатись додому* (2015) [1], *літати* (2017) [16], *приходити, минати, проноситися, пролітати* (2021) [11], *збиратися, доносити* (2024) [7], *їхати, «летіти трасою в п'яті, аби встигнути до комендантської», стрибати, «на ізюмській трасі з її безсонним рухом»* (2023) [5]. За ознакою «характер руху» семантичне поле дієслів поділяється на три семантичні класи: дієслова поступального руху, дієслова коливального руху та дієслова обертального руху. Смыслова дифузність безпрефіксального дієслова в текстах отримує конкретизацію за допомогою префіксів, що позначають напрямок руху, початок чи кінець руху або його одноразовість тощо. У мовній свідомості рух пов'язаний з трьома звичними для людини середовищами: із землею, водою та повітрям. У досліджених текстах ми зафіксували дієслова, що описують рух землею та повітрям з акцентуванням на його швидкості та безперервності.

Щоб рухатись у просторі, суб'єкт повинен мати уявлення про цей простір, орієнтовну схему руху в ньому. Просторова структура досліджуваних текстів, відрізняється сфокусованістю на конкретних просторових об'єктах. Четвертий сектор представлений лексемами та висловами, що позначають: а) природні локуси: *пасовища* (2015) [1], *парк* (2021) [11], *подільський ландшафт, волоські горіхи, горб, долина, «дерева по коліна у воді», «над Хаджибейським лиманом», «ластів'яча зграя», «над мокрою левадою»* (2023) [5]; б) елементи дороги, пов'язані з людиною та її діяльністю: *«засмагла пара», «хати з мальованими віконницями», «кам'янички в садах»* (2023) [5]; в) індивідуально-особистісне сприйняття елементів дороги: *перестук поїзних коліс* (2017) [16], *«перший теплий вітер»* (2023) [5]; г) речі, що супроводжують у дорозі: *«Гадаю, це Бог так готує нас до далеких мандрівок. Це він підсунув нам гаджети, щоб ми змогли колись забрати з собою на інші планети свої улюблені книжки, музику, фотографії, картини, – бо як інакше вдалося б це зробити?»* (2020) [10].

Об'єкти дороги в досліджуваному текстовому матеріалі детально описано через використання синонімічних дієслів, означень, наприклад: *«Парк! Як добре, що він у нас був. І не просто був, а був, дихав, заманював – такий величезний, розкинутий на незліченних гектарах, невимірний»*, *«Наш парк перевершував будь-який інший, він був чудесним лісом. Він існував поза часом і в позачасі тривав»*, *«Покинутий десь на галявині псевдокитайський павільйон, застиглий танок гіпсових німф довкола ясно порослого асфоделями пагорба, заграбований і напівза-*

валений каменями лаз у розбійничу печеру», «[парк] заливав усього себе червоною й жовтою барвами в цілковитій невичерпності їхніх напівтонів, а відтак поступово скидав ту червину і жовтину, до решти, доценту оголюючись на зиму» (2021) [11], «Насуплений, поширамований, із заклеєними навхрест шибками, твій дім, беззахисний під час великої біді, тепер щосили намагається бути фортецею: десь у його нутроцах – у темному, незатишному підвалі – часто ховаються від обстрілів люди і домашні звірі» (2022) [2], «У знищеному селі обіч – весна: обвуглене збіжжя, що тліло всю зиму, випускає вперті паростки скрізь по руїнах зерносховища», «Посічена обстрілами посадка зеленіє в половину висоти: зелено-чорний прапор. За нею темніє згорілий танк. Ще далі, на обрії, вийшов орати трактор. Влітку вирви на цьому полі обростуть по краю шавлією», «мліють відра яблук та абрикос», «коло старої лози у вечірньому світлі» (2023) [5].

Локалізація об'єкта у просторі реалізується в текстах радіодиктантів на основі параметрів близький / далекий та початок / кінець: *далекі мандрівки, «на півдорозі до інших світів»* (2020) [10], *великі переселення* (2022) [2], *на обрії, крізь усю країну, «наприкінці шляху чекає безсонне вікно із жовтим світлом і рідним теплом», «через Десну в Чернігів», «при самому кордоні», обіч, довкола, по краю* (2023) [5].

У ближній периферії концепту розміщено такі когнітивні сектори, як: 1) «суб'єкт дороги та його стан» (подорожній, процесія, транспортний засіб тощо). У змістовній структурі суб'єктивного наративу текстів радіодиктантів, оповідач якого виступає як учасник подій, характерне поєднання суб'єктивного погляду та емоційного стану й уявлень оповідача й усього суспільного «ми-разом-простору», що визначає єдиний ціннісний вектор: *«Кожен із нас, молодших і старших, приходив до нього трохи не з побожним онімінням і завжди відкривав щось таке, що хоча б на пів життя залишиться спомином»* (2021) [11]; *«А деколи дім здатен уміститися до розмірів валізи. Всі ми тепер, мов ті равлики, знаємо ціну великих переселень»* (2022) [2]; *«Було приємно думати, що цієї миті по країні мільйони дітей так само збираються до школи, а їхні тати-мами – на працю»* (2024) [7]; *«вбирати її [країну] поглядом», «серце стрибає, і хочеться сміятися», «тут легко уявити вечірні збори підпільного товариства чи стрілецький картярський гурток»* (2023) [5]. **Окремо виділяємо транспортний засіб та його частини як суб'єкт дороги: авто, лобове скло, фари** (2023) [5].

2) «перешкоди в дорозі та їх подолання» (матеріальні, психологічні тощо): *«Наші пісні з будь-якими мотивами: чи з пристрасними карпатськими ритмами у виконанні Руслани, чи з тривожними кримськотатарськими інтонаціями Джамили – долають усі кордони без віз, бо в них – жива душа народу України»* (2017) [26], *«Дороги України – переплутані нитки любові: подекуди перерубані, але знову зв'язані у вузол, аби бути ще міцнішими»* (2023) [5]. У цьому когнітивному секторі спостерігаємо вторинну номінацію (метафоричну, алюзивну, паремійну).

До інтерпретаційного шару (дальня периферія концепту) належать утворення, що формуються переносними значеннями лексеми «дорога»: 1) «напрямок діяльності, шлях розвитку»; 2) «доступ куди-небудь, можливість потрапити куди-небудь» [15: 378]; 3) «відстань», – які об'єктивуються різними сталими висловками, фразеологізмами, прислів'ями, прикметами, прецедентними текстами тощо. Наприклад, перша підгрупа вербалізується (профілізується) в текстах диктантів національної єдності такими виразами: *«Справді, дохристиянські пісні “На Івана, на Купала”, “Ой весно, весно, днем красна” й тисячі інших дійшли до нас не в глині,*

бересті чи “цифрі”, а через живе слово, що **передавали наші предки з уст в уста**, єднаючи нас в українську родину» (2018) [9]; друга підгрупа – «[наші пісні]... долають усі кордони без віз» (2017) [16], «Я точно знаю, він [дім] вистойть, виборсається, дочекається твого схвилюваного вигуку: “Я вдома!”» (2022) [2]; третя підгрупа – «за небом, де навіть сокіл не літає» (2017) [16], «вітер мені з України приніс», «спів у сталінські роки Всесоюзне радіо доносило і в сибірську пушу» (2024) [7].

Висновки. У статті на матеріалі тестів усеукраїнських радіодиктантів національної єдності за 2000–2024 рр. проаналізовано вербалізацію концепту «дорога». Проведений аналіз дозволяє говорити про певну властиву українській свідомості модель опису дороги за такими базовими когнітивними секторами, як: «смуга землі, по якій їздять і ходять», «місце для проходу чи проїзду», «перебування в русі (процес переміщення)», «маршрут руху та об’єкти дороги», – та такими периферійними концептуальними секторами, як: «суб’єкт дороги та його стан», «перешкоди в дорозі та їх подолання», «напрямок діяльності, шлях розвитку», «доступ куди-небудь, можливість потрапити куди-небудь та «відстань». У результаті виявлено семантичний і функціональний потенціал мовних засобів (об’єктивація (первинна номінація) та профілізація (вторинна номінація) концепту). Особливості образу дороги, що виявляються у текстах радіодиктантів, є відображенням наявних у колективній та індивідуальній свідомості соціально-етнічних стереотипів.

Перспектива подальших розвідок полягає у вивченні вербалізації концепту «дорога» в українських тревел-блоггах.

Список використаної літератури

1. Всеукраїнський радіодиктант національної єдності 2015. *Українське радіо*. Режим доступу : https://ukr.radio/dyktant_2015
2. Всеукраїнський радіодиктант Національної єдності-2022: оприлюднено текст. *Суспільне. Культура*. Режим доступу : <https://suspilne.media/culture/314438-vseukrainskij-radiodiktant-nacionalnoi-odnosti-2022-opriludneno-tekst/>
3. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. Київ : Логос, 2004. 284 с.
4. Димерець Р. Й. Поняття «conceptus» та «intellectus» Б. Спінози у світлі його теорії могутності (potentia) субстанції. *Міжнар. наук. конф. «Дні науки філософського факультету – 2005»* (26–27 квіт. 2005 р.) : матеріали доповідей та виступів. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2005. Ч. І. С. 17–19.
5. «Дороги України»: оприлюднили текст Радіодиктанту 2023 – читати та звіряти з оригіналом. *Суспільне. Культура*. Режим доступу : <https://suspilne.media/culture/605241-dorogi-ukraini-opriludnili-tekst-radiodiktantu-2023-citati-ta-zvirati-z-originalom/>
6. Локк Дж. Розвідка про людське розуміння: у 4-х кн. ; пер. Н. Бордукова. Харків : Акта, 2007.
7. «Магія голосу», Оксана Забужко: оприлюднили текст Радіодиктанту 2024 – читати та звіряти з оригіналом. *Суспільне. Культура*. Режим доступу : <https://suspilne.media/culture/867271-magia-golosu-oksana-zabuzko-opriludnili-tekst-radiodiktantu-2024-citati-ta-zvirati-z-originalom/>
8. «Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень: Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-Кун / пер. з фр. і лат. ; уклад. О. Хома. 2-ге вид., випр. та доповн. Київ : Дух і Літера, 2021. 432 с.
9. Оприлюднено текст радіодиктанту «Крила України». *ДМ Суспільного*. Режим доступу : <https://stv.detector.media/radio/read/4326/2018-11-12-oprylyudneno-tekst-radiodyktantu-kryla-ukrainy/>

10. Оприлюднили текст Радіодиктанту національної єдності-2020 «Виклики книжкової ери». *ДМ Суспільного*. Режим доступу : <https://stv.detector.media/radio/read/6119/2020-11-11-oprylyudnyly-tekst-radiodyktantu-natsionalnoi-iednosti-2020-vyklyky-knyzhkovo-ery/>
11. Опублікували текст радіодиктанту національної єдності «Слідом за пам'яттю» Юрія Андруховича. *ДМ Суспільного*. Режим доступу : <https://stv.detector.media/radio/read/6951/2021-11-11-opublikuvaly-tekst-radiodyktantu-natsionalnoi-iednosti-slidom-zapamyattyu-yuriya-andruxovycha/>
12. Паскаль Б. Думки / пер. з франц. А. Перепаді, О. Хоми. Київ : Дух і літера, 2009. 704 с.
13. Приходько А. М. Лінгвокогнітивна таксономія концептів: типи і класи. *Одиниці та категорії сучасної лінгвістики* : зб. статей, присвячений ювілею В. Д. Каліущенка. Донецьк, 2007. С. 270–283.
14. Рассел Б. Історія західної філософії / пер. з англ. Ю. Лісняк, П. Тарашук. Київ, 1995. Режим доступу : <http://litopys.org.ua/russel/rus.htm>
15. Словник української мови: в 11 т., ред. І. К. Білодід, Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 2. С. 378.
16. «Українське радіо» опублікувало текст радіодиктанту. *ДМ Суспільного*. Режим доступу : <https://stv.detector.media/radio/read/3464/2017-11-13-ukrainske-radio-opublikovalo-tekst-radiodyktantu/>
17. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди ; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
18. Aristotle. *Nicomachean Ethics*. USA : Oxford University Press, 1998.
19. Castellano F. Non-conceptualism, observational concepts, and the given. *Theoria: An international journal for theory, history and foundations of science*. Bilbao, 2018. Vol. 33. № 3. P. 401–416.
20. Frege G. On Concept and Object. *Über Begriff und Gegenstand in Vierteljahresschrift für Wissenschaftliche Philosophie*. 16, 1892. P. 192–205.
21. Jackson F. Epiphenomenal Qualia. *Philosophical Quarterly*. 1982. Vol. 32. P. 127–136.
22. Slater B. H. Concept and Object in Frege, 2000.

References

1. Vseukrainskyi radiodyktant natsionalnoi yednosti 2015. *Ukrainske radio*. Rezhym dostupu : https://ukr.radio/dyktant_2015
2. Vseukrainskyi radiodyktant Natsionalnoi yednosti-2022: opryliudneno tekst. *Suspilne. Kultura*. Rezhym dostupu : <https://suspilne.media/culture/314438-vseukrainskij-radiodiktant-nacionalnoi-ednosti-2022-opriludneno-tekst/>
3. Holubovska I. O. Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu. Kyiv : Lohos, 2004. 284 s.
4. Dymereys R. Y. Poniattia «conceptus» ta «intellectus» B. Spinozy u svitli yoho teorii mohutnosti (potentia) substantsii. *Mizhnar. nauk. konf. «Dni nauky filosofskoho fakultetu – 2005»* (26–27 kvit. 2005 r.) : materialy dopovidei ta vystupiv. Kyiv : VPTs «Kyivskyi universytet», 2005. Ch. I. S. 17–19.
5. «Dorohy Ukrainy»: opryliudnyly tekst Radiodyktantu 2023 – chytaty ta zviryaty z oryhalom. *Suspilne. Kultura*. Rezhym dostupu : <https://suspilne.media/culture/605241-dorogi-ukraini-opriludnili-tekst-radiodiktantu-2023-citati-ta-zvirati-z-originalom/>
6. Lokk Dzh. Rozvidka pro liudske rozuminnia: u 4-kh kn. ; per. N. Bordukova. Kharkiv : Akta, 2007.
7. «Mahiia holosu», Oksana Zabuzhko: opryliudnyly tekst Radiodyktantu 2024 – chytaty ta zviryaty z oryhalom. *Suspilne. Kultura*. Rezhym dostupu : <https://suspilne.media/culture/867271-magia-golosu-oksana-zabuzko-opriludnili-tekst-radiodiktantu-2024-citati-ta-zvirati-z-originalom/>

8. «Medytatsii» Dekarta u dzerkali suchasnykh tlumachen: Zhan-Mari Beisad, Zhan-Liuk Marion, Kim San On-Van-Kun / per. z fr. i lat. ; ukлад. O. Khoma. 2-he vyd., vypr. ta dopovn. Kyiv : Dukh i Litera, 2021. 432 s.

9. Opryliudneno tekst radiodyktantu «Kryla Ukrainy». *DM Suspilnoho*. Rezhym dostupu : <https://stv.detector.media/radio/read/4326/2018-11-12-oprylyudneno-tekst-radiodyktantu-kryla-ukrainy/>

10. Opryliudnyly tekst Radiodyktantu natsionalnoi yednosti-2020 «Vykylyky knyzhkovoi ery». *DM Suspilnoho*. Rezhym dostupu : <https://stv.detector.media/radio/read/6119/2020-11-11-oprylyudnyly-tekst-radiodyktantu-natsionalnoi-iednosti-2020-vykylyky-knyzhkovoi-ery/>

11. Opublikuvaly tekst radiodyktantu natsionalnoi yednosti «Slidom za pamiattiu» Yuriia Andrukhovycha. *DM Suspilnoho*. Rezhym dostupu : <https://stv.detector.media/radio/read/6951/2021-11-11-opublikuvaly-tekst-radiodyktantu-natsionalnoi-iednosti-slidom-za-pamyattyu-yuriya-andrukhovycha/>

12. Paskal B. Dumky / per. z frants. A. Perepadi, O. Khomy. Kyiv : Dukh i litera, 2009. 704 s.

13. Prykhodko A. M. Linhvokohnytyvna taksonomiia kontseptiv: typy i klasy. *Odyntysi ta katehorii suchasnoi linhvistyky* : [zb. statei, prysviachenyi yuvileiu V. D. Kaliushchenka]. Donetsk, 2007. S. 270–283.

14. Rassel B. Istoriia zakhidnoi filosofii / per. z anhl. Yu. Lisniak, P. Tarashchuk. Kyiv, 1995. Rezhym dostupu : <http://litopys.org.ua/russel/rus.htm>

15. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t., red. I. K. Bilodid, Kyiv : Nauk. dumka, 1970–1980. T. 2. S. 378.

16. «Ukrainske radio» opublikovalo tekst radiodyktantu. *DM Suspilnoho*. Rezhym dostupu : <https://stv.detector.media/radio/read/3464/2017-11-13-ukrainske-radio-opublikovalo-tekst-radiodyktantu/>

17. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk / NAN Ukrainy, In-t filosofii imeni H. S. Skovorody ; [redkol.: V. I. Shynkaruk (holova) ta in.]. Kyiv : Abrys, 2002. 742 s.

18. Aristotle. *Nicomachean Ethics*. USA : Oxford University Press, 1998.

19. Castellano F. Non-conceptualism, observational concepts, and the given. *Theoria: An international journal for theory, history and foundations of science*. Bilbao, 2018. Vol. 33, № 3. P. 401–416.

20. Frege G. On Concept and Object. *Über Begriff und Gegenstand in Vierteljahresschrift für Wissenschaftliche Philosophie*. 16, 1892. P. 192–205.

21. Jackson F. Epiphenomenal Qualia. *Philosophical Quarterly*. 1982. Vol. 32. P. 127–136.

22. Slater B. H. Concept and Object in Frege, 2000.

VERBALIZATION OF THE CONCEPT «ROAD» IN THE TEXTS OF RADIO DICTANTS OF NATIONAL UNITY

Jiayi Suen

*Taras Shevchenko National University of Kyiv
Department of Ukrainian Philology for Foreign Citizens
at Educational and Scientific Institute of Philology
14 Taras Shevchenko Boulevard, room 61, 01601, Kyiv, Ukraine
phone: 093 454 05 59
e-mail: suenjiayi19@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-1405-677X>*

The article defines the structure and content of the concept «road» based on the material of the texts of the radio dictations of national unity (2000–2024); defines the cognitive sectors of the basic layer, near and far periphery (interpretative layer) of the concept «road» based on integral and differential cognitive signs; characterizes the means of objectification and traces the ways of profiling the concept «road». It is established that in

the texts of the All-Ukrainian Radio Dictation of National Unity – annual action of unity for the Ukrainian nation, patriotic narratives are increasingly emphasized, which are verbalized through an extensive system of linguistic means, partly with a wide conceptual spectrum and a powerful emotional and expressive connotation, not so much implementing an informative function as fulfilling the pragmatic intention to influence the recipient's emotional intelligence. The analysis conducted allows to speak about a certain model of describing the road, characterized the Ukrainian consciousness, according to such basic cognitive sectors as: «a strip of land on which people drive and walk», «a place for passage or travel», «being in motion (the process of movement)», «the route of movement and objects of the road», and such peripheral conceptual sectors as: «the subject of the road and its condition», «obstacles on the road and their overcoming», «direction of activity, path of development», «access somewhere, the opportunity to get somewhere» and «distance». As a result, the semantic and functional potential of linguistic means (objectification (primary nomination) and profiling (secondary nomination) of the concept) was revealed. The signs of the image of the road, which are revealed in the texts of radio dictations, are a reflection of the socio-ethnic stereotypes present in the collective and individual consciousness. The prospect of further exploration is to study the verbalization of the concept «road» in Ukrainian travel blogs.

Key words: Concept, means of verbalization of the concept, nominative field of the concept, objectification, profiling, cognitive sector, cognitive sign.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2025
доопрацьована 07.03.2025
прийнята до друку 13.03.2025